

หัวข้อวิทยานิพนธ์ ความคิดเห็นและการตัดสินใจใช้รดค่านาเพื่อการผลิตเมล็ดพันธุ์ข้าว
ของกลุ่มผู้ผลิตเมล็ดพันธุ์ข้าว ศูนย์เมล็ดพันธุ์ข้าวแพร่
ชื่อและนามสกุล นายบุญเสริมฐ์ มีมานะ
แขนงวิชา ส่งเสริมการเกษตร
สาขาวิชา เกษตรศาสตร์และสหกรณ์ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช
อาจารย์ที่ปรึกษา 1. รองศาสตราจารย์บำเพ็ญ เขียวหวาน
2. รองศาสตราจารย์ ดร. พรชุลี นิลวิเศษ

วิทยานิพนธ์นี้ ได้รับความเห็นชอบให้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษา
ตามหลักสูตรระดับปริญญาโท เมื่อวันที่ 20 พฤษภาคม 2556

คณะกรรมการสอบวิทยานิพนธ์

..... ประธานกรรมการ
(อาจารย์สมมาตร จงวนิช)

..... กรรมการ
(รองศาสตราจารย์บำเพ็ญ เขียวหวาน)

..... กรรมการ
(รองศาสตราจารย์ ดร. พรชุลี นิลวิเศษ)

..... ประธานกรรมการบัณฑิตศึกษา
(ศาสตราจารย์ ดร. สิริวรรณ ศรีพหล)

๑๕

ชื่อวิทยานิพนธ์ ความคิดเห็นและการตัดสินใจใช้รดน้ำเพื่อการผลิตเมล็ดพันธุ์ข้าวของกลุ่มผู้ผลิตเมล็ดพันธุ์ข้าว
ศูนย์เมล็ดพันธุ์ข้าวแพร่

ผู้วิจัย นายบุญเสริมฐ์ มีมานะ รหัสนักศึกษา 2549001572

ปริญญา เกษตรศาสตรมหาบัณฑิต (ส่งเสริมและพัฒนาการเกษตร)

อาจารย์ที่ปรึกษา (1) รองศาสตราจารย์บำเพ็ญ เขียวหวาน (2) รองศาสตราจารย์ ดร. พรชุลย์ นิลวิเศษ

ปีการศึกษา 2555

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษา (1) สภาพเศรษฐกิจและสังคมของเกษตรกร (2) ความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับการผลิตเมล็ดพันธุ์ข้าว (3) ความคิดเห็นและการตัดสินใจใช้รดน้ำ (4) จุดแข็ง จุดอ่อน โอกาส และอุปสรรคการใช้รดน้ำ และ (5) ปัญหาและข้อเสนอแนะการใช้รดน้ำของเกษตรกร

ประชากรในการวิจัย คือเกษตรกรกลุ่มผู้ผลิตเมล็ดพันธุ์ข้าว ศูนย์เมล็ดพันธุ์ข้าวแพร่ ปี 2555 จำนวน 278 คน สุ่มตัวอย่างแบบง่าย ได้จำนวนกลุ่มตัวอย่าง 165 ราย และการสนทนากลุ่มกับ เจ้าหน้าที่ผู้เกี่ยวข้องและคณะกรรมการกลุ่ม จำนวน 10 ราย เครื่องมือที่ใช้เป็นแบบสัมภาษณ์ แบบปลายเปิดและปลายปิด วิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้โปรแกรมคอมพิวเตอร์สำเร็จรูป หาค่า ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย ค่าต่ำสุด ค่าสูงสุด และ ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน

ผลการวิจัย พบว่า (1) เกษตรกรส่วนใหญ่เป็นเพศชาย อายุเฉลี่ย 50.3 ปี จบศึกษาชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 สมาชิกในครัวเรือนเฉลี่ย 3.98 คน มีแรงงานเกษตรในครัวเรือน เฉลี่ย 2.13 ราย พื้นที่ทำการเกษตร เฉลี่ย 14.99 ไร่ อาชีพหลักทำการเกษตร อาชีพรองรับจ้าง มีรายได้ครัวเรือน เฉลี่ย 196,000 บาทต่อปี มีหนี้สิน แหล่งสินเชื่อส่วนมากมาจาก ธนาคารเพื่อการเกษตรและสหกรณ์การเกษตร ส่วนใหญ่ไม่มีตำแหน่งทางสังคม เป็นสมาชิกกลุ่มเฉลี่ยน้อยกว่า 5 ปี และ หน่วยงานสนับสนุน มากกว่าหนึ่งหน่วยงาน (2) เกษตรกรส่วนใหญ่ ร้อยละ 82 ขึ้นไปมีความรู้ความเข้าใจการผลิตเมล็ดพันธุ์ ใน ระดับมาก ค่าเฉลี่ย 13.65 (3) ความคิดเห็นการตัดสินใจใช้รดน้ำ ด้านการส่งเสริมผลิตเมล็ดพันธุ์และรดน้ำ ภาพรวมอยู่ใน ระดับมาก ด้านการใช้รดน้ำ อยู่ในระดับมาก และด้านผลิตภัณฑ์และการบริการ อยู่ในระดับปานกลาง (4) จุดแข็งได้แก่ ลดต้นทุนค่าแรงงาน ประหยัดเมล็ดพันธุ์ จุดอ่อนได้แก่ รดน้ำมีราคาค่อนข้างแพง ต้องเตรียมกล้าปริมาณให้เพียงพอต่อการปลูก โอกาส ความต้องการใช้รดน้ำภายในประเทศสูง สร้างอาชีพใหม่ให้เกษตรกรเช่น การเพาะกล้า รับจ้างปักดำ อุปสรรค ขาดการรับข้อมูลข่าวสาร ขาดการจัดการแปลงนาของเกษตรกร (5) ปัญหา พบว่า เกษตรกรขาด ความรู้ ความเข้าใจ การใช้รดน้ำ การบริการหลังขายที่ไม่ดีพอ ขาดแหล่งเงินทุนดอกเบี้ยต่ำ ข้อเสนอแนะ ให้หน่วยงาน ภาครัฐ และเอกชน ควรกำหนดแนวทางส่งเสริม ฝึกอบรมให้ความรู้ แก่เกษตรกร ทุกๆด้าน และบริษัทฯ จัดหาอะไหล่ ให้เพียงพอับความต้องการ และสนับสนุน กลุ่มผู้ผลิตเมล็ดพันธุ์ จัดตั้งกองทุนสินเชื่อเพื่อการผลิต ในการผลิตเมล็ดพันธุ์ข้าว

คำสำคัญ การตัดสินใจ การใช้รดน้ำเพื่อการผลิตเมล็ดพันธุ์ข้าว ศูนย์เมล็ดพันธุ์ข้าว จังหวัดแพร่

These title: Opinions and Decision Making Toward the Use of Transplant Rice Seedling Machine for Rice Seed Production by Rice Seed Production Groups of Phrae Rice Seed Center

Researcher: Mr.Boonset Meemana ; **ID :** 2549001572;

Degree: Master of Agriculture (Agricultural Extension and Development);

Thesis advisors: (1) Mr. Bumpen Keowan, Associate Professor; (2) Dr. Pornchulee Nilvises, Associate Professor; **Academic year:** 2012

Abstract

The purposes of this research were to study (1) socio-economic circumstance of farmers, (2) knowledge and understanding about rice seed production, (3) opinions and decision making toward the use of transplant rice seedling machine, (4) strength, weakness, opportunity and threat for the use of transplant rice seedling machine, and (5) problems and suggestions for the use of transplant rice seedling machine.

The research population was a number of 278 farmers from rice seed producer group in Phrae Rice Seed Center in the year 2012. From simple random sampling, a number of 165 samples were selected as well as group discussion with authorities concerned and the group committee numbering 10 persons. The instrument was open-ended interviewed questionnaire. Data analysis by using computerized program seeking percentage, mean, minimum value, maximum value, and standard deviation.

The following was research results. (1) Most of the farmers were male with average age at 50.3 year and completed Prathom 4. The average number of household members was 3.98 persons with the average household labor 2.13 persons. The average occupied agricultural area was 14.99 rai. Agriculture was the main occupation and hired labor was the subordinate one. The average household revenue was 196,000 baht/year with debts. The Bank for Agriculture and Agricultural Cooperatives was the source for loan. They did not hold any social position. Averagely, they became group members less than 5 year and more than one supporting organization. (2) Most of the farmers, over 82% understood and acquired knowledge in rice seed production at high level with average value 13.65. (3) Opinions and decision making toward the use of transplant rice seedling machine; in overall of rice seed extension and transplant rice seedling machine were at high level. The use of transplant rice seedling machine was at high level whereas products and service aspect were at medium level. (4) Strength was found i.e. decreased capital of labor cost and save more rice seeds. Weakness was i.e. transplant rice seedling machine was rather expensive and must prepare sufficient rice seedlings for transplanting. Opportunities included the use of transplant rice seedling machine in the country seemed to be in high demand, creating new occupations i.e. sowing seed and transplanting hired labor. Threat composed of unavailability of up-to-date information and lack of good management of farmers' rice patch. (5) Problems discovered were farmers did not have knowledge and understanding in the use of transplant rice seedling machine, post-sale service was not good enough, and lack of source of low-interest loan. To solve the problems, organizations from both public and private sector were suggested to identify extension guidelines i.e. training to provide knowledge covering all aspects to farmers. At the same time, the private company must provide sufficient spare parts in accordance with the needs. Suggestions were active support on the rice seed producer group and then set up a loan fund for production in rice seed production.

Keywords: Decision making, Use of transplant rice seedling machine for Rice Seed Production, Rice Seed Center, Phrae Province

กิตติกรรมประกาศ

วิทยานิพนธ์ ฉบับนี้สำเร็จลุล่วงด้วยความกรุณาอย่างสูง จากรองศาสตราจารย์บำเพ็ญ เจียวหวาน อาจารย์ที่ปรึกษาหลัก ที่ได้ให้คำแนะนำตรวจแก้ไขข้อบกพร่องในการทำวิทยานิพนธ์มา โดยตลอด ด้วยความเอาใจใส่ ปลุกฝังให้ผู้วิจัย รักการวิจัย และทำงานวิจัยมีคุณค่ายิ่ง รวมทั้ง สนับสนุนให้กำลังใจและเป็นแบบอย่างที่ดีในการทำงาน จนทำให้ผู้วิจัยสามารถทำวิทยานิพนธ์ฉบับนี้ สำเร็จสมบูรณ์ และขอขอบคุณ ประธานกรรมการสอบวิทยานิพนธ์ อาจารย์สมมาตร จงวนิช และ รองศาสตราจารย์ ดร. พรชุลย์ นิลวิเศษ อาจารย์ที่ปรึกษาร่วมที่ได้กรุณาให้คำแนะนำ และตรวจแก้ไข วิทยานิพนธ์จนทำให้วิทยานิพนธ์ฉบับนี้มีความสมบูรณ์ยิ่งขึ้น ผู้วิจัยรู้สึกซาบซึ้ง และประทับใจในความกรุณาในครั้งนี้เป็นอย่างยิ่ง ตลอดจนอาจารย์และบุคลากรในสาขาวิชาส่งเสริมการเกษตรและ สหกรณ์ทุกท่าน จึงขอขอบคุณไว้ ณ ที่นี้

ผู้วิจัยขอขอบคุณ ตัวแทนของสมาชิกกลุ่มผู้ผลิตเมล็ดพันธุ์ข้าวของศูนย์เมล็ดพันธุ์ข้าว แพร่ทุกท่านที่ให้ความร่วมมือในการวิจัยครั้งนี้ เพื่อให้วิทยานิพนธ์สำเร็จลุล่วงด้วยดี

นอกจากนี้ผู้วิจัย ขอขอบพระคุณ คุณพ่อ คุณแม่ และครอบครัวทุกคนที่เป็นกำลังใจ อันล้ำค่าสำหรับผู้วิจัย ที่เป็นแรงใจสนับสนุนที่มีคุณค่าเป็นอย่างยิ่ง ที่เป็นกำลังใจอันสำคัญยิ่งใน การทำวิทยานิพนธ์ในครั้งนี้

ประโยชน์ที่จะได้รับจากการวิจัยครั้งนี้ ขอมอบให้ผู้ที่สนใจการศึกษา ตลอดจน เกษตรกรทุกท่านซึ่งเป็นผู้มีบทบาทสำคัญในการพัฒนาการผลิตเมล็ดพันธุ์ข้าว กลุ่มผู้ผลิตเมล็ด พันธุ์ข้าว ให้สามารถใช้ประโยชน์ได้อย่างมีประสิทธิภาพและยั่งยืนตลอดไป

บุญเสริมฐ์ มีมานะ

พฤษภาคม 2556

สารบัญ

	หน้า
บทคัดย่อภาษาไทย	ง
บทคัดย่อภาษาอังกฤษ	จ
กิตติกรรมประกาศ	ฉ
สารบัญตาราง	ฅ
สารบัญภาพ	ฉ
บทที่ 1 บทนำ	1
ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา	1
วัตถุประสงค์การวิจัย	2
กรอบแนวคิดการวิจัย	3
ขอบเขตการวิจัย	4
นิยามศัพท์เฉพาะ	4
ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ	5
บทที่ 2 วรรณกรรมที่เกี่ยวข้อง	6
แนวคิดและทฤษฎีการยอมรับ	6
แนวคิดและความคิดเห็น	9
แนวคิดและทฤษฎีเกี่ยวกับการตัดสินใจ	11
การส่งเสริมการผลิตเมล็ดพันธุ์ข้าวของกรมการข้าว	17
กลุ่มผู้ผลิตเมล็ดพันธุ์ข้าว	23
การใช้รถดำนา	31
ผลงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง	43
บทที่ 3 วิธีดำเนินการวิจัย	45
ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง	45
เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย	47
การเก็บรวบรวมข้อมูลวิจัย	49
การวิเคราะห์ข้อมูล	49

สารบัญ (ต่อ)

	หน้า
บทที่ 4 ผลการวิเคราะห์ข้อมูล	51
ตอนที่ 1 ปัจจัยทางด้านสังคมและเศรษฐกิจของสมาชิกกลุ่มผู้ผลิตเมล็ดพันธุ์ข้าว	51
ตอนที่ 2 ความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับการผลิตเมล็ดพันธุ์ข้าวของสมาชิกกลุ่มผู้ผลิต เมล็ดพันธุ์ข้าวศูนย์เมล็ดพันธุ์ข้าวแพร่	69
ตอนที่ 3 ความคิดเห็นในการใช้รดน้ำของสมาชิกกลุ่มผู้ผลิตเมล็ดพันธุ์ข้าว ศูนย์เมล็ดพันธุ์ข้าวแพร่	72
ตอนที่ 4 จุดแข็ง จุดอ่อน โอกาส อุปสรรค การใช้รดน้ำเพื่อการผลิตเมล็ดพันธุ์ข้าว	76
ตอนที่ 5 ปัญหาและข้อเสนอแนะการใช้รดน้ำ	78
บทที่ 5 สรุปการวิจัย อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ	80
สรุปการวิจัย	80
อภิปรายผล	84
ข้อเสนอแนะ	87
บรรณานุกรม	89
ภาคผนวก	94
ก รายชื่อคณะกรรมการกลุ่มและผู้เกี่ยวข้อง สันทนาการกลุ่ม Focus group	95
ข แบบสัมภาษณ์	97
ค ประเด็นการสนทนากลุ่ม Focus Group	106
ประวัติผู้วิจัย	108

สารบัญตาราง

	หน้า
ตารางที่ 2.1	ข้อกำหนดการตรวจแปลงขยายพันธุ์..... 20
ตารางที่ 2.2	มาตรฐานแปลงขยายพันธุ์..... 21
ตารางที่ 2.3	มาตรฐานคุณภาพเมล็ดพันธุ์..... 22
ตารางที่ 2.4	ข้อมูลจำเพาะ รดค่านาเดินตาม..... 38
ตารางที่ 2.5	ข้อมูลจำเพาะ รดค่านานั่งขับ..... 39
ตารางที่ 3.1	จำนวนสมาชิกกลุ่มผู้ผลิตเมล็ดพันธุ์ข้าวและกลุ่มตัวอย่าง..... 46
ตารางที่ 4.1	ปัจจัยพื้นฐานทางสังคมของสมาชิก..... 51
ตารางที่ 4.2	จำนวนสมาชิกในครัวเรือน..... 53
ตารางที่ 4.3	จำนวนแรงงานการเกษตรในครัวเรือน..... 55
ตารางที่ 4.4	จำนวนพื้นที่ทำการเกษตร..... 56
ตารางที่ 4.5	ปัจจัยพื้นฐานทางเศรษฐกิจ อาชีพหลัก อาชีพรอง..... 58
ตารางที่ 4.6	ปัจจัยพื้นฐานทางเศรษฐกิจ รายได้ครัวเรือน..... 59
ตารางที่ 4.7	ปัจจัยพื้นฐานทางเศรษฐกิจ ด้านการจำหน่ายเมล็ดพันธุ์..... 62
ตารางที่ 4.8	ปัจจัยพื้นฐานทางเศรษฐกิจ ด้านภาระหนี้สิน แหล่งสินเชื่อเพื่อการเกษตร..... 62
ตารางที่ 4.9	ปัจจัยพื้นฐานทางเศรษฐกิจ การมีรดค่านา วัตถุประสงค์ และการทำนาในปัจจุบัน..... 63
ตารางที่ 4.10	ปัจจัยพื้นฐานทางสังคม ตำแหน่งทางสังคม สถานภาพกลุ่มผู้ผลิตเมล็ดพันธุ์ ระยะเวลาการเป็นสมาชิก..... 65
ตารางที่ 4.11	ปัจจัยทางสังคม ประเด็นการเป็นสมาชิกกลุ่ม..... 66
ตารางที่ 4.12	ปัจจัยทางสังคมด้านหน่วยงานหรือเจ้าหน้าที่สนับสนุนกลุ่มผู้ผลิตเมล็ดพันธุ์ข้าว..... 67
ตารางที่ 4.13	ความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับการผลิตเมล็ดพันธุ์ข้าว..... 69
ตารางที่ 4.14	ระดับความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับการผลิตเมล็ดพันธุ์ข้าว..... 71
ตารางที่ 4.15	ความคิดเห็นและการตัดสินใจใช้รดค่านาเพื่อการผลิตเมล็ดพันธุ์ข้าว ของกลุ่มผู้ผลิต เมล็ดพันธุ์ข้าว ในด้านการส่งเสริมการผลิตเมล็ดพันธุ์และรดค่านา..... 72
ตารางที่ 4.16	ความคิดเห็นและการตัดสินใจใช้รดค่านาเพื่อการผลิตเมล็ดพันธุ์ข้าวของกลุ่มผู้ผลิต เมล็ดพันธุ์ข้าว ในด้านการใช้รดค่านา..... 73

ญ

สารบัญตาราง (ต่อ)

หน้า

ตารางที่ 4.17 การตัดสินใจใช้รดน้ำเพื่อการผลิตเมล็ดพันธุ์ข้าว ของกลุ่มผู้ผลิตเมล็ดพันธุ์ข้าว ศูนย์เมล็ดพันธุ์ข้าวแพร่ ในด้านผลิตภัณฑ์และบริการรดน้ำ.....	73
--	----

สารบัญภาพ

	หน้า
ภาพที่ 1.1 แสดงกรอบแนวคิดการวิจัย	3
ภาพที่ 2.1 การปฏิบัติการตรวจคัดสินแปลงขยายพันธุ์อย่างไม่เป็นทางการ	19
ภาพที่ 2.2 รถดำนา นั่งขับจากประเทศจีนรุ่นตง-เฟิง-2A	34
ภาพที่ 2.3 รถดำนาเดินตามจากประเทศญี่ปุ่น Yanmar3 YP.400	35
ภาพที่ 2.4 รถดำนาแบบโครงการอีรี	35
ภาพที่ 2.5 รถดำนา นั่งขับ ขนาด 8 แแถวจากประเทศจีนรุ่น23ZT378	36
ภาพที่ 2.6 รถดำนาเดินตามแบบญี่ปุ่น โกลด์สตาร์ขนาด 4 แถว รุ่น GP401A	36
ภาพที่ 2.7 รถดำนา นั่งขับสยามคูโบต้า รุ่น NSPU68 C	37
ภาพที่ 2.8 รถดำนาเดินสยามคูโบต้า รุ่น SPW 48	37
ภาพที่ 2.9 แสดงการเพาะกล้าสำหรับรถดำนา	41
ภาพที่ 2.10 แสดงการนำกล้าไปใช้งาน	42
ภาพที่ 2.11 แสดงการปักดำด้วยรถดำนา	42

